

NİTELİKLİ BİR KORO ŞEFİNDE BULUNMASI GEREKEN YETERLİLİKLER¹

NECESSARY REQUIRES FOR BEING A QUALIFIED CHORISTER

Mustafa USLU

Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü

Özet: Koro çalışmaları, müzik eğitimi ve öğretimi kapsamında gerçekleştirilen en uygun ve etkili ortamlardır. İnsan sesi kullanılarak yapılan koro çalışmaları, doğru ve etkili bir öğretim ortamında, kısa sürede ürün elde edilmesinden ve toplu ortamda yapılmasından dolayı, kullanışlı ve cazip bir eğitim biçimidir. Koro çalışmalarının amaca uygun yürütülmesinde en belirleyici unsur, koro şefinin niteliğidir. Koro şefinin kapasitesi, eğitim ve öğretim uygulamaları ile çalışmaları etkileyen diğer konulardaki tutum ve davranışları, koronun başarısında oldukça etkilidir. Koroların, müzik eğitiminin yapıldığı ortama ve kullanılan müzik türüne göre farklı çeşitleri bulunmaktadır. Klasik müzik eğitimi ortamlarındaki çok sesli korolar, geleneksel korolar, çeşitli kurum ve kuruluşlara bağlı çocuk ve gençlik koroları, temel eğitimdeki okul koroları ve karma korolar bu kapsamda değerlendirilebilir. Örgün ve yaygın eğitim ortamlarına göre ve koroların kapasiteleri ve amaçları doğrultusunda, profesyonel ve amatör koroların varlığından ve işlevselliğinden söz edilebilir. Bu koroların işlevlerinde ve başarılarında, en uygun koro şefinin görev başında olması oldukça belirleyicidir. Koro çalışmalarının ve etkinliklerinin en sık yapıldığı yerler, temel eğitimin verildiği, ilköğretim, lise ortamlarıdır. Bu kurumlarda görev alan müzik öğretmenlerinin tümünde, ortalama bir koro şefi kalitesi bulunmaktadır. Çeşitli törenlerde ve kutlamalarda müzik öğretmenlerinin konumu ve görevi itibarıyla bir koro şefi kimliği bulunmaktadır. Bu yüzden, müzik öğretmenlerinin, okul döneminde koro şefliği yapabilecek kriterlerde yetişmeleri sağlanmalıdır. Çalıştırılan koronun kapasitesi ile koro şefinin yetkinliği arasında bir uygunluk ve uyumluluk bulunması gereğine karşın, nitelikli bir koro şefinde olması gereken bazı temel özelliklerden söz edilebilir. Bunlar arasında; iyi bir koro eğitimi almış olma, sesini doğru ve etkili kullanabilme, iyi bir ritim duygusuna ve armoni bilgisine sahip bulunma, piyanoyu derste yararlanabilecek düzeyde çalabilme, koronun doğru ve temiz söylemesini önemseme, müzikalite unsurlarını çalışmalarına yansıtma, yorum aşamasını mutlaka değerlendirme, okul içi ve okul dışı konser etkinliklerini planlayabilme ve gerçekleştirme, ayrıca, yüksek sahne performansına ulaşmayı hedefleme gibi özellikler sayılabilir. İdeal bir koro şefi öncelikle, işini ve öğrencilerini seven, canlı, enerjik, yenilikçi, yaratıcı ve üretken, teknolojiyen yararlanan, zamanı etkili ve verimli kullanan, öğrenci motivasyonunu yüksek tutabilen, koroya hakimiyeti bulunan, repertuarda çeşitliliği önemseyen, çalışmalarda zevklilik yaratabilen, eğitimci ve sanatçı bir kişilik olmalıdır.

Anahtar kelimeler: Koro Şefi, Koro, Nitelik, Yeterlilik.

Abstract: Choir works are the most proper and effective field in the manner of music education and training. Choir works including human voice, give fruits in short period of time with a appropriate and effective education atmosphere and are very appealing and useful because of being a collective study. The qualifications of the chorister are the determining subject of propriety of choir works. Capacity of the chorister, behaviours and attitudes about the applications of education and training and all the other manners that affect studies will be quite effective about the success of the choir. There are different types of choirs according to their training atmosphere and music style that is used. Polyphonic choirs, traditional choirs, children and youth choirs belong to several private institutions, school choirs and mixed choirs can be considered in these manners. It can be mentioned about the existence of professional and amateur choirs and their functions in terms of formal training atmosphere and their capacities and goals. About the functions and the successes of these choirs, authorizing the most proper chorister is quite determining. Primary and high schools are places where the most frequent choir works and activities occur. So that the music teachers that are working in these institutions must have the quality of a average chorister. These teachers would carry a chorister identity due to their positions and duty in the several celebrations and ceremonies. That's why music teachers must be given the education of ability to lead a choir during their trainings. It is expected to have a coherence and parallelism between the capacity of the choir being trained and the qualifications of chorister. In addition to this it can be mentioned some qualities of a qualified chorister. Some of these are being well-educated about choirs, being able to use voice correctly and effectively, having a good sense of rhythm and knowledge of harmony, knowing how to play piano as much as required in the lectures, caring how clean and right the choir sings, considering the interpretations, being able to plan and organise the school and after-school concerts, and aiming high level of stage performances. Above all, a chorister must preserve the characteristics of loving the job and students, lively, energetic, revolutionary, creative and productive, making the use of technology, effective time user, keeping the motivation of the student high, having the control of choir, caring about the variety of repertoire, keeping the joy factor maximum in the training and being both trainer and artist at the same time.

Keywords: Chorister, Choir, quality, qualification.

1 Bu makale, 02 Ekim 2012 tarihinde, Sinop Üniversitesi Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim Bilimleri Araştırmaları Sempozyumu'nda, sunulmuştur.

GİRİŞ

Koro şefi, korosunun hazırlayıcısı, yöneticisi, yönlendiricisi, eğiticisi kısaca sorumlu kişisi, lideridir. Koro kalabalık bir müzik topluluğu olduğu için, bu topluluğu iyi eğitmek, etkinlik aşamasına getirip yönetmek ve başarılı kılmak, beceri ve ustalık gerektirmektedir. Nitelikli bir koro şefi, o mesleğin gerektirdiği tüm koşulları sağlamış, aldığı eğitimle donatılmış ve yetkinleşmiş, mesleki yeterlikleri karşılayabilen düzeye sahip olmalıdır.

Koro şefi, yönettiği koronun özelliklerini bilen, çalışma ve etkinlik öncesini, etkinlik anını ve sonrasını iyi planlayan ve önemseyen bir anlayışta olmalıdır. İyi ses eğitimi almış, bilgi ve donanımı yüksek, bunları öğrencilerine ve çevresine yansıtabilen, beden dilini iyi kullanabilen, repertuarı korosuna uygun oluşturabilen, çalışma ve ders zamanını bölümlenmede usta, öğrencilerin ve izleyicilerin zevk almalarını önemseyen, öğrenme ve öğretme yöntem ve tekniklerinden haberdar, mesleki gelişmeleri yakından takip eden, etkinlik yapmayı amaçlayan, mesleğini ve öğrencilerini seven bir kişilik olmalıdır.

Koro çalışmalarında ve sahnede dinamik, etkiyici, güdüleyici ve doğru yönetim gösteren, bilgi aktarımında başarılı, müzikal özelliklere sahip, korosunda yorumlama konusunu önemseyen, teknolojik olanakları kullanabilen, ilgili tüm çevrelerle işbirliği ve paylaşımında becerileri bulunan, öğrenci motivasyonunu sağlamada üstünlüğü olan, lider, öngörülerini yüksek, sosyal, öz güvenli, yaratıcı, uzak görüşlü, ulusal ve uluslararası kültürel unsurları önemseyen koro şefleri, öz yeterliliklere sahip, nitelikli şef olarak tanımlanabilir.

1-Koro Kavramı ve İçeriği

“Yunanca “Khoros”, Lâtince “Chorus”, İtalyanca “Coro” sözcükleriyle ifade edilen ve dilimize de “Koro” olarak yerleşen bu terim, tek ve çok sesli müzik yapıtlarını seslendirmek üzere bir araya gelen seslendirici-yorumcu (icracı) topluluğu anlamında kullanılmaktadır. Bu topluluğun söylediği söz ve şarkı, seslendirdiği vokal müziğe de koro denir. Eskiden bazı törenlerde dans eden ve düzenli adımlarla yürüyenlerin oluşturduğu topluluk anlamına gelmekteydi. “Koro halinde” deyimini ise, bir arada, hep birlikte yapılan, anlamını içermektedir.” (Emnalar, 1997:10)

“Koro deyimini, insanoğlunun topluluklar halinde şarkı söyleme isteklerinden ortaya çıkmıştır. MÖ 3000 yıllarında Sümerler ve Akatlar’da koro denilebilecek müzik heyetlerinin olduğu bilinmektedir. Ancak, gerçek anlamda koro deyimini ilk defa MÖ 500’lü yıllarda eski Yunan kültüründe ortaya çıkmıştır” (Yener, 2001, s. 83). Daha sonra gelişerek Rönesans ve Barok Dönemlerinde dinsel yapıtlarda kullanılmıştır. 19.yy.da koro müziği din dışı yapıtlarla zirveye ulaşmıştır. 20.yy.da ise koro edebiyatının büyük ölçüde geliştiği görülmektedir. (Gözen, 2010:27)

“Topluluk ve koro kavramları; kelime anlamı itibariyle bütünlük ihtiva eder. Bu tanımı yapabilmek ancak birden fazla kişinin varlığıyla söz konusu olur. Günümüzde koro denilince, kadın, erkek veya karma şekillerde, erişkin veya çocuk topluluklarının çalgı eslikli veya esliksiz, tek veya çok sesli topluca şarkı-türkü okumaları anlaşılmaktadır. Yani topluluk ve koro müzikal anlamda aynı amaç için bir araya gelmiş insanların oluşturduğu bir bütünlüktür.” (Emnalar,1997:8).

“Kültür oluşturabilen canlılar olarak insanlar, bu oluşumdaki en etkili araç olan şarkı söylemeyi hem birey hem de toplu olarak bir arada ve birlikte yapabilmektedirler. Koro, tek tek değil de, topluca şarkı söylemek için oluşturulan topluluk şeklinde de tanımlanmaktadır” (Apaydın, 2006).

Uçan’a göre de “çok sayıda insanın bir araya gelerek kendi sesleriyle, birlikte seslenmek, birlikte söz ve şarkı söylemek üzere oluşturdukları organize bir müziksel topluluk” şeklinde dile getirilmiştir (Uçan, 2001:50).

Koro Türleri; 1. Karma korolar 2. Kadın koroları 3. Erkek koroları 4. Çocuk koroları olmak üzere 4 kategoride toplanabilir. Buna göre;

1. Sayısal oluşumlarına göre: Oda koroları ve büyük korolar.
2. Müzik türlerine göre: Geleneksel Türk Halk Müziği koroları, Geleneksel Türk Sanat Müziği koroları, Tasavvuf Müziği koroları, Çok sesli korolar, Kilise koroları, Opera koroları.
3. Kuruluş amaçlarına göre: Profesyonel korolar, mesleki korolar, amatör korolar.
4. Yaş gruplarına göre: Çocuk koroları, gençlik koroları, yetişkin koroları, şeklinde ayrılırlar (Çevik, 1997: 48).

Amaçları Bakımından Farklı Yapılanmış Korolar

Profesyonel Korolar

Koro üyeliğini meslek olarak seçmiş profesyonel sanatçılardan oluşan korolardır. Koroların kuruluşu ve yönetimi ile sanatçıların atanma, adaylık, sınav, çalışma usul ve esaslarına ilişkin konular devlet tarafından belirlenir ve koronun sanatsal yönden

yönetimi şef, şef yardımcısı ve müdürden oluşan sanat kurulu tarafından sağlanır.

Koronun sanatsal ve teknik işlerinden genel müdüre karşı sorumlu olan şef; bu düzeyi yükseltmek için gerekli her türlü çalışmayı yapmak, çalışma, prova, konser ve gösterilerin tam bir disiplin içinde ve verimli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamakla görevlidir. Ayrıca şef, en az beş yıl sanatçı olarak görev yapmış olanlarla, en az üç yıl şef ya da şef yardımcısı olarak görev yapmış adaylar arasından veya müzik eğitimi yüksekokullarından mezun olup, aynı statüdeki benzer resmi kuruluşlarda en az on yıl sanatçı olarak görev yapmış ya da yurt içindeki ya da yurt dışındaki konservatuvarların şeflik bölümünü bitirmiş ve en az üç yıl korolarda çalışmış adaylar arasından atanır. Etkinliklerde ihtiyaç duyulması halinde, sanat kurulunun görüşü ve genel müdürün onayı ile koroya, yerli ya da yabancı uyruklu şef de görevlendirilebilir (Gözen, 2010: 28).

Profesyonel koroların kalitesi yüksek olmalıdır. Bu yüzden, bu koroları çalıştıran şeflerin görev ve sorumlulukları da artmaktadır.

Amatör Korolar

Amatör korolar, bu işi para kazanmak için değil yalnızca zevk için yapan özengen ve hevesli kişilerden oluşur. Koristler özengen ve hevesli olarak kendi özverileriyle bu korolara katılmak isterler ve yine kendi özverileri ve hevesleri doğrultusunda devam ederler. Bu yapıda kurulmuş korolar, farklı meslek sahibi kişilerden de oluşabilir.

Koro üyelerini yetenekli müzikseverlerden oluşturan korolardır. Bu korolar müzik okulu gibidir. Yapılan çalışmalarla koro üyelerinin sesleri eğiti-

lir, müzikal donanımları ve beğenileri geliştirilir (Gözen, 2010: 28).

Nitelikli bir koro şefinin amatör korolara bakış açısı bu doğrultuda olmalıdır.

Eğitim Koroları

Müzik eğitimi veren okullarda öğrencilerden oluşturulan korolardır. Profesyonel ve amatör korolardan farklı eğitim yöntemleriyle çalışırlar. Bu koroların öğrenci koristleri müfredat programı çerçevesi kapsamında yıllık ya da yarıyillik olarak koro eğitimi derslerine devam ederler ve eğitim süreci sonunda yarıyillik vize ve final sınavlarıyla değerlendirilirler. Etkinlikleri koronun gelişimine göre konserler, törenler, ulusal ya da uluslararası festivaller ve yarışmalar şeklinde olabilir (Gözen, 2010: 28).

Bu kurumlarda görev yapan şeflerin yeterliklerinin yanı sıra beklentileri karşılayabilecek yapıda olmaları oldukça önemlidir.

2-Koro Şefi Tanımı

Yabancı dillerde Chef de Choeur (Fransızca), Chormeister Almanca, Dirigent, Kapilmeister, Conductor, Maestro... gibi kelimelerle ifade edilen koro yöneticisine, Türkçe de , koro sefi veya yöneticisi adı verilmektedir. Batıda gerçek anlamda koro ve orkestra yöneticiliği 18. yüzyılda bir meslek olarak gelişmeye başlamıştır. Margburg'lu müzisyen bir aileden olan J.Stamiiz (1750- 1820), müzik tarihinde modern yönetim tekniğinin kurucusu olarak kabul edilir.

Daha sonraki yıllarda batıda pek çok koro şefi yetişmiştir. Türk müziğindeki koroların oluşmaya başlaması ile THM ve TSM de de özellikle son

yıllarda gerçek anlamda koro şeflerinin yetiştiğini ve yetişmekte olduğunu görmekteyiz.

Herhangi bir enstrümanı virtüöz seviyesinde çalan bir kişi tekniği ve müzik kültürü ile bir eseri yorumlarken nasıl o enstrümana bir canlılık ve güzellik getiriyorsa, bir koro şefi de korosuna bir yorum ve güzellik getirmek durumundadır.

Koroyu oluşturan elemanlar, düşünen, duyan, hissedilen canlı varlıklardır ve kalabalık bir topluluktur. Koro şefi bu topluluğu kendi irade ve idaresi ile yönlendirmek ve ona ses vermek zorundadır. Bu zor işi başarabilmek için koro şeflerinin birçok özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle iyi bir koro şefinin, mükemmel bir müzik kültürüne, koroyu her bakımdan eğitebilecek bilgi, teknik ve beceriye sahip ve koro elemanlarının sevgi ve güvenini kazanmış olması lazımdır (Kul, 2006: 59).

2.1- Koro Şefinin Okuldaki Eğitimi

Koro şefinin iyi yetişmesinde, okul döneminde aldığı eğitimin düzeyi oldukça belirleyicidir. Mesleki müzik eğitiminin yapıldığı, müzik eğitimi ağırlıklı yüksek öğretim kurumlarında, koro şefliğine yönelik farklı düzeylerde ve biçimlerde öğretim yapılmaktadır.

Bazı konservatuvarlarda, orkestra ve koro şefliği programları mevcuttur. Bu programlardan yetişenler, sıkı bir orkestra ve koro şefliği eğitiminden geçerek, ileride bu işi meslek olarak yapmaya kendilerini hazırlamaktadırlar. Üniversitelerin eğitim fakültelerine bağlı müzik öğretmenleri yetiştiren birimlerin programlarında yer alan koro ve toplu ses eğitimi gibi derslerden edinilen bilgi birikimi ve deneyimlerle, müzik öğretmenleri koro şefliği konusunda yetkinleşmeye çalışılmaktadır. Güzel sanatlar fakültelerine bağlı müzik bölümlerinde

de toplu ses eğitimi, koro yönetimi dersleriyle öğrenciler, koro yönetimiyle ilgili belli düzeyde bir eğitimden geçmektedirler. Tasarım Fakültesi Müzik Bölümü kapsamında da benzeri ders programına rastlamak mümkündür.

Koro şefliğine yönelik öğretim, hangi düzeyde yapılırsa yapılsın, öncelikle okuldaki ders programının içeriğinin iyi saptanması ve uygulamaya konulması oldukça önemlidir. Bu bağlamda, üniversite düzeyinde ders veren koro şefi yetiştirmeye çalışan öğretim elemanlarının yeterliliklerinin gereği bulunmaktadır. Öğretim elemanlarının kapasite ve yetkinliklerinin yanı sıra, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri ile anlama, kavrama ve öğrenmeye yönelik durumları da eğitimin başarısını etkileyen unsurlardır.

Ülkemizde koro yöneticisi denildiği zaman, akla koroyu yöneten kişi gelmekte ve bu anlayışın da yaygın olduğu görülmektedir.

Halbuki koro çalışmalarında eğitimle yönetimi birbirinden soyutlamak olanaksızdır (Egüz, 1981: 86).

Bu görüş göz önüne alınarak, öğrencilerini koro şefliğine hazırlayan eğitimcinin örnek bir koro şefi modeli olabilmesi ve bunu derste ya da çalışmalarda yansıtabilmesi, öğrenciler üzerinde olumlu etkiler yapacaktır. Koro şefliğine aday öğrencilerin de sunulan eğitime katkı sağlama-ları, derslerden yararlanarak kendilerini bilgili ve donanımlı kılmaları gerekmektedir. Bu öğrenciler, iyi bir koro şefi olabilmek amacıyla kendilerini mesleğe hazırlamalı ve bu mesleğin gerektirdiği ön hazırlığı eksiksiz yapmalıdırlar. Öğrenmeye ve uygulamaya dönük her türlü çalışma ve etkinliği bir fırsat olarak değerlendirip, aktif, enerjik ve katılımcı bir şef adayı özelliği taşımalıdır. Mesleğe

başladığı zaman sorumluluğu oldukça yüksek olan koro şeflerinin, en önemli deneyimleri okul döneminde edinecekleri unutulmamalı ve bu dönem oldukça iyi değerlendirilmelidir. Koro şefinin başarısında, iyi bir sese sahip olmasının yanı sıra, konuşurken ve şarkı söylerken sesini iyi kullanmasının önemi vardır. Bu yüzden, okuldaki eğitimde şef adayları sesini doğru ve etkili kullanmayı öğrenmeli, ayrıca sesini korumayı ve dayanıklı kılmayı bilmelidir. Bunu başarabilmek açısından, iyi bir ses eğitiminden geçilmesi, sesi kullanma ve öğretme tekniklerinin kavranmış olması gerekmektedir.

Koro şefliğinde vücut dilinden yararlanılması, sahne hakimiyetinin kurulması, koroyla ve izleyicilerle iyi iletişim oluşturulması çok önemlidir.

Koroda ses eğitimi çalışmaları süreci içinde veya bir koro yapıtının seslendirilip yorumlanması sırasında, yöneticinin müziksel düşüncelerini eller, kollar, (jest) gözler, yüz ifadeleri (mimik) ve bedensel devinimlerle koroya aktarma ve topluluğu bütünleştirme, yönlendirme, yoruma estetik bir boyut kazandırma amacına yönelik olarak gerekli iletişim araçlarını kullanması (Çevik, 1997: 147).

Bu konulardaki uzmanlaşmada, okul dönemindeki ön hazırlıklardan yararlanılması belirleyici olacaktır. Koro şefinin aldığı eğitim doğrultusunda iyi bir dağar oluşturması, onu güçlü kılabilecek unsurlardandır. Okul dönemindeyken, öncelikle okulda öğretilen parçaların iyi öğrenilmesine ve ileride kullanılabilecek bir dağar oluşturulmasına özen gösterilmelidir.

Koro şefliği eğitimi olarak, belli bir deneyim sonrası seçilerek ya da sınavla profesyonel koro-ları yöneten şeflerin varlığı bilinmektedir. Bir de

müzik öğretmeni olarak yetişenlerin koro şefliği yaptıkları görülmektedir. Çeşitli anma törenlerinde, toplantılarda, okul ortamlarında, müzik öğretmenlerinin koro şefliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kişiler okul döneminde gördükleri koro ve koro yönetimi gibi derslerde, şeflikle ilgili becerileri kazanmaktadırlar.

Müzik öğretmenlerinin böyle beceriler kazanmalarına büyük gereksinim bulunmaktadır. Öğrencilerin toplu halde söyledikleri okul şarkıları, hele kanonlar ve çoksesliler, özellikle polifonik bir karakter gösterenler, müzik öğretmeni tarafından gereği gibi yönetilmek zorundadır. Müzik öğretmeni koro şefliği yapmazsa, istenen verimi alması güçleşir.

Eserin nüanslarını belirtmek, onu gereğince fraze etmek, iyi bir diksiyon ve yorum getirmek, eseri yöneten şefin, yani müzik öğretmenin temel görevidir. Bunun için müzik öğretmeni, her şeyden önce, çeşitli biçimleri içinde, tam, eksik, bütün ölçüleri, ağır ve hızlı tempolarda vurma tekniğini öğrenmek, puandorg yönetimini, crescendo, decrescendo, bütün nüansları, legato ve staccato'ları yönetmeyi öğrenmek, eserin ifadesini belirtmek, eserin karakterini tam ve doğru biçimde ortaya koymak, eseri doğru bir yorumla söyletmek göreviyle baş başadır.

Yönetiminde içten ve doğal olmak koşuldur. Eserin gerektirmediği yapay hareket ve jestler, seyircide, hatta çocuklar üzerinde gülünç etki yaratacağından, bundan kaçınmak gerekir.

Müzik öğretmeni ister koro, ister bir çalgısal topluluğu yönetsin, onu mutlaka müzikal eşlikte, müzik, bilim ve sanatın gerektirdiği biçimde doğru,

doğal ve içten olarak yönetmekle yükümlüdür (Yönetken:1993: 42).

Bazen koro ve orkestranın birlikte yaptığı etkinliklerden söz edilebilir. Böyle karmaşık ve güç çalışmaların en iyi hazırlıkla ve en iyi şefle, gerçekleştirilmesi önemsenmelidir. Bu tür etkinlikleri genellikle orkestra şefi yönetir, bazen de paylaşarak ya da koro şefinin yönettiği ortamlar olabilir. Orkestra ve koro şefliği eğitimi bulunan ya da bu deneyi kazanan kişilerin böyle çalışmalarda başarılı olacağı belirtilebilir.

3- Koro Şefinde Bulunması Gereken Müzikal Unsurlar

Koro şefi göz önünde olan ve söylediği her sözü, yaptığı her hareketi, davranışı gözlemlenen birisidir. Koro şefi, bu işi meslek olarak seçmeyi düşündüğü andan itibaren, müzikal unsurları mutlaka önemsemelidir. Koro çalışmaları, hem göze hem de kulağa hitap eden bir sanatsal çalışmadır. Nitelikli bir koroda tempoların doğru olması, seslerin doğru ve temiz duyulması, homojen bir ses bütünlüğünün bulunması, müziksel yorumlamaların uygun biçimde yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla iyi bir koro şefinin bu konulara önem vermesi, kendisinin doğru örnekler sunması, korosundan da bunları beklemesi yararlı olacaktır. Koro şefinin diksiyonu mutlaka düzgün olmalıdır. Öğretilen parçalarda kendisinin ve korosunun entonasyonunu, ritmik bölümlenmeleri, hızları, nüansları önemseyerek bir ayrıcalık yaratma çabasında olmalıdır.

Müzikalitenin son aşaması yorumlama olduğu için, korosunda seslendirilen parçalara iyi yorum yaptırabilen şef, bu yolla hem kendisinin, hem koro elemanlarının bir konser ortamında

iseler izleyicilerin bu durumdan zevk almalarını sağlayacaktır.

Şef, çalıştırdığı koronun içeriği ve amaçları doğrultusunda, müziksel bilgi birikimini ve müzikalitesini kullanabilmelidir. Geleneksel koro şefi ise o alanın müziksel özelliklerini, üslubunu, tavrını, yorumunu doğru örnekleyebilmeli ve öğretmelidir. Çoksesli bir koroda ise mutlaka çokseslilik kavramlarından haberdar olmalı, belli düzeyde armoni bilmeli, çoksesli partileri rahat takip edebilmeli ve korosuna doğru aktarmalı, yanlışlıklar varsa çabuk fark etmeli ve düzeltilmelidir.

Koro şefi, öğretme ve yönetme anında, vuruşlar ve hareketler yoluyla yorumlamayı sağlayıcı özelliklerden (hareketlerden, vurgulardan, nüanslardan vb.) yararlanarak, korosunun müzikalitesini yükseltebilmelidir. Doğru yönetimle, enerjiyi yerinde kullanarak, iyi eğitilmiş, yetenekli bir korodan en üst düzeyde verim alınacağı da unutulmamalıdır.

Bu yaklaşımın çocuk korolarında ve amatör korolarda da oldukça etkili olduğu bilinmektedir. Tüm koro çalışmalarında, iyi konsantrasyon oluşturabilmenin koro düzeyini yükselteceği bilinerek, mutlaka önemsenmelidir.

4. Mesleki Ortamda Koro Şefliği

Bir koronun başarısı, şefin yetkinliği ve başarısı ile doğru orantılıdır. Korolar, insan sesiyle toplu müzik yapılan ve hızlı ürün ve sürekli başarı isteyen gruplardır. Dolayısıyla, mesleki ortamda koro şefinden ilgili çevrenin beklentilerinin yüksek olduğu belirtilebilir.

Şef, koro üyeleri karşısında, öncelikle davranışlarıyla güven veren, sevilen, sayılan, örnek alınan liderlik vasfı bulunan ve yeterliği konusunda en

küçük bir kuşku yaratmayan bir kişiliğe sahip olmalıdır. Birlikte güzel bir maceraya doğru yelken açan teknedeki tayfanın kaptanı gibi, koroya heyecan aşılamalıdır. Bu heyecanı sürdürebilen topluluğuna takım ruhunu aşılamalı, başarıdaki güzelliğin disiplinli çalışmayla mümkün olabileceğini göstererek harekete geçirebilen şef, ideal başarı ve kaliteye, ulaşacak yolu açmış olacaktır (Öztürk, 2010: 27).

Koro şefinin başarısında, mesleğini ve öğrencilerini sevmesi oldukça belirleyicidir. Onun canlı, neşeli, enerjik, sosyal yönü gelişmiş, paylaşımcı bir yapıda olması da aynı derecede önemlidir. Koro şefinin, hem ders veya çalışma içerisindeki uygulamaları, hem de ders dışı ilişki, iletişim ve paylaşımları düzenlemesi ve yürütmesi gerekmektedir.

Şef, bir müzisyen grubunun lideri olarak otoriteyi sorumluluğu temsil eder. Şefin enstrümanları orkestra ve korolardır. Şef, icracıları bir arada tutar ve bir müzik eserini anlamlı bir bütüne dönüştürür (Kamien, 1996: 80).

Koro şefi çalışmalarda doğru nefes ve doğru konuşmayı öncelikle önemseyen çalıştırdığı koronun kapasitesine uygun eğitim sunabilen, repertuarı bu doğrultuda oluşturan biri olmalıdır. Şef, koroya etkili bir hakimiyet kurarak, motivasyonu yüksek tutabilen, çalışma zamanlamasını iyi planlayarak ve çeşitlendirerek dersi zevkli ve verimli hale getirebilen, bilgi ve donanımını öğrencilere yansıtabilen ve onlarla paylaşabilen, eğitimci ve sanatçı yapısını şefliğiyle bütünleştirebilen örnek bir model olmaya çalışmalıdır. Derste veya ders dışındaki çalışmalarda teknolojik olanaklardan yararlanarak, yeniliklere açık, onları takip eden ve dersinde kullanan çağdaş bir eğitimci olduğunu gösterebilen bir kişilik olabilmelidir.

Şef, koro ile ilgili üretime yönelik beste ve düzenleme yapabilecek kapasitedeyse, üretime dönük çalışmalara yönelmeli, bu çalışmaları koro literatürüne kazandırmalıdır. Çevresindeki yetenekli ve istekli kişileri yönlendirerek de bu tür katkılar sağlamaya eğilmelidir. Şefin yakın ve uzak çevredeki koro ve çalgı topluluklarının şefleriyle işbirliğine giderek kaliteli ve etkileyici konser etkinlikleri gerçekleştirmeye yönelmesinde fayda olacaktır.

Koro şefi, çalışmalarına ve etkinliklerine katkı sağlayabilecek konumları ve özellikleri olan yetkililerden ve kişilerden yararlanmayı bilmelidir. Kurum içi ve kurum dışı ilişkileri, etkileşimleri ve paylaşımları önemseyerek korosunun ve kendisinin yararlanmasını sağlayacak fırsatlar yaratmalı ve bunları değerlendirmelidir. Koro elemanlarıyla çalışma dışındaki diyaloglarını iyi tutmalı, onlarla sevgiye ve saygıya dayalı birlikteliği sağlamalıdır.

5. Koro Şefinin Başarısını Arttıran Uygulamalar

Koro şefinin kendisinde var olan kapasiteyi etkili ve verimli biçimde kullanması, onun başarısında öncelikle önemlidir. Bilgi birikimlerini, deneyimlerini, eğitime dönük hizmet anlayışını, sanatçı kişiliğini, koro çalışmalarına yansıtan, istekli ve arzulu biçimde mesleğini icra ederek korosuyla güçlü bir bağ kuran şef, bunun karşılığını olumlu biçimde alacaktır.

Şef her eser için koro ile kendi arasında, alışılmıyşın dışında özel bir takım işaret, sembol veya şifre kullanabilir (Bastian, 2006: 234). Önemli olan şefin jest, mimik, sembol, şifre ve diğer iletişimsel davranışlarının kendi içinde tutarlılık göstererek, koro üyelerinin hatasız olarak, doğru algılamasının sağlanmasıdır. Şef, koronun duygu

ve düşüncelerini okumak, hissetmek konusunda duyarlılık göstermelidir. Vücut dili ve ifadesi konusundan haberdar olmalı, koro üyeleri ile bu konuda uygun eserler üzerinde alıştırmalar yaparak, doğru adımlarla koro-şef iletişimini oluşturmalıdır.

İnsanların günlük yaşamda birbirleriyle iletişim kurmak için gerek bireysel gerek toplu olarak sık olarak kullandıkları vücut hareketleri, kısaca jest ve mimik olarak tanımlanır. Bu davranışlar el, kol, yüz, göz gibi vücudun birçok organı kullanılarak gerçekleştirilir. Jest ve mimikler, insanın düşüncesini karşısına istediği gibi anlatabilmesi için yardımcı olur. Korolarda şef, karşısındaki topluluktan şarkıyı istediği gibi yorumlayabilmesi için, koronun şarkıyı söylediği esnada sessizce el, kol, yüz, göz gibi vücudun birçok organını mimikler kullanılarak topluluğu yönlendirir. Farklı bir yaklaşımla koro olgusu, şefin müzik yapıtını sesiyle icra eden koro ile seslenme dışında başka araçlar kullanarak (jest ve mimikler) kurduğu iletişimle, eserin ortaklaşa yorumlaması şeklinde açıklanabilir. Şef, jest ve mimiklerini göz, el, kol, vücut hareketleriyle destekleyerek koro üyeleri ile özel bir iletişim ağı oluşturmalıdır.

En etkili iletişim, gözler arasında olanıdır (Garner, 1985:119). Koroların temel malzemesi ses olduğuna göre, şef - koro iletişiminde doğal olarak, ses dışında başka araçlar kullanılmasına önemli ihtiyaç vardır. İnsana iletişimde önemli avantaj sağlayan gözlerin, şef - koro ilişkisine de katkısı olacaktır. Konuşarak veya sesini kullanarak koroyu yönetmesi mümkün olmayan olan şef, duyguların belki de en güzel ifade edilebildiği gözleriyle sağlayabilmelidir (Öztürk, 2010: 27).

Koro çalışmalarını hızla etkinliğe dönüştürme hedefi bulunan koro şefleri, bu yolla hem kendisinin hem de korosunun motivasyonunu yükseltebilir. Ayrıca, disiplinli ve üretken çalışmaların gerçekleşmesini sağlayabilir. Küçük dinletilerin kazandıracağı tecrübelerle, büyük konserlere hazırlanma gibi yöntemlerden yararlanma, periyodik konserler planlama ve gerçekleştirme de şefi ve koroyu başarılı kılan uygulamalardır. Korosunun kalitesini yükselten şeflerin konser etkinliklerinin yanı sıra, korosuyla çeşitli koro festivallerine, yarışmalara ve şenliklere katılması onun başarısını yükseltecektir.

Başarılı bir koro çalışması için koro şefinin kişiliği, etkileme gücü, görüntüsü, pedagojik bilgisi, müzikal bilgisi ve yeteneği, birikimi belirleyici faktör olacaktır (Bastian, 2006:186). Koro şefinin mesleğindeki bilimsel çalışmaları takip etmesi ve katılması, gelişmelerden yararlanmasına ve kendisini sürekli yenilemesine katkıda bulunacaktır. Koro şefinin, yeni koro şeflerinin yetiştirildiği ortamlarda eğitimci ve şef olarak göstereceği isteklilik ve yüksek performans, onun mevcut başarısını daha da yükseltecektir. Öğrencilerine öğrenmeyi ve öğretmeyi öğreten şef, hem kendi yetkinliğini arttıracak hem de öğrencilerinin mesleki yeterliliklerine önemli katkılar sağlayacaktır.

Koro şefinin, kendinden daha tecrübeli olan şeflerinden yararlanması, kendisiyle ilgili oluşabilecek uluslararası düzeydeki eğitim fırsatlarını değerlendirmesi, koro alanındaki yeni yayınları ve ses kayıtlarını takip etmesi de onun mesleki başarısında ve gelişiminde etkili olacaktır. Koro şefinin kendi çalışmalarını ve etkinliklerini ses ve görüntülü olarak kayıt altına alıp değerlendirmesi, başka yerlerde gerçekleşen koro aktivitelerine ulaşarak

onları incelemesi ve yararlanması da önemsenmesi gereken konulardandır. Korosu ile yaptığı etkinliklerin yanı sıra yakın ve uzak çevredeki korolarla ve çalgı topluluklarıyla, solistlerle birlikte etkinlikler gerçekleştirilmesi de koro şefinin dinamizmini ve enerjisini yükseltecek, motivasyonunu arttıracak, daha başarılı olmasına katkı sağlayacaktır.

Koro şefinin başarılı olmasında ve başarısını arttırmasında, çalıştırılan koronun türüne ve amaçlarına göre yetkinleşmiş olmak ve davranışta bulunmak önemli bir unsurdur. Bazı şefler, eğitimin yanı sıra sonradan kendilerini yetiştirerek farklı özellikteki birden fazla koroyu yönetebilirler. Fakat her şefin her koroyu yönetebileceği düşünülmemelidir. Gerek profesyonel ya da amatör, gerekse eğitimsel ortamdaki korolarda olsun, şefin yeterli bilgi ve donanımına sahip bulunması, mutlaka gereklidir.

Çok sesli koroyu yöneten şefin çok sesliliği bilen ve uygulayan yeterli bir armoni bilgisine sahip, çok sesli partitür okuyabilen, çok sesli koro tecrübesi bulunan biri olması oldukça önemlidir. Geleneksel koroda, diziler, makamlar, yöreler, tavırlar, çalgı bilgisi, ton bilgisi gibi müzikal unsurlarla, yeterli derece kuramsal bilgiye sahip koro şefi görev almalıdır.

Çocuk korosunda, yaş gruplarına uygun olarak çocukların seviyesine hitap edebilen, çocukların öğrenmesini ve zevk almasını sağlayabilecek repertuarın, tekerlemelerin, oyunlu şarkıların seçimini yapabilen şef görevlendirilmelidir. Karma koroda, hem beklentilerin karşılanmasını sağlayabilecek hem de verimli çalışmaları gerçekleştirebilecek şefin seçimine özen gösterilmelidir.

Bu tür koşulları sağlayabilecek nitelikteki şefler, yetkin ve etkili çalışmalarla mutlaka başarılarını daha ileri noktalar taşıyabileceklerdir.

SONUÇ

Hangi koroyu yönetirse yönetsin nitelikli bir koro şefi, öncelikle iyi bir eğitimden geçmeli ve bu eğitimini mesleğinde kullanabilecek donanıma ve deneyime sahip olmalıdır. Koro şefi, koroyu eğitime, yönetme ve ortaya koyduğu ürünler ve performansıyla ölçülür. Farklı düzeylerdeki çeşitli korolarda, tüm sorumluluk neredeyse koro şefine aittir. Koronun eğitimi ve yönetimi olan şef, mutlaka iyi bir ses kalitesine, üstün bir kulağa ve müzikaliteye, etkili bir davranış kapasitesine sahip olmalıdır. Sanatsal ışığı olan, öğretim esnasındaki örneklemeleri iyi yapabilen ve aktarabilen şef, korosunun ilgi ve motivasyonunu yükseltecek, hızlı ve sürekliliği olan bir başarı grafiğine ulaşacaktır. Çalışmaların tüm aşamalarını iyi yapabilen bir yapıya sahip olması, öğreteceği repertuarı çok iyi bilen ve öğreten eğitimci olması koro şefinde aranan yeterliklerdir. Her çalışmayı tatlı bir disiplinle zevkli kılmak ve koroya olan ilgi ve yönelimi arttırabilmek şefin amaçlarından olmalıdır. Öğrenilenlerin ürün olarak paylaşılması eğitimin önemli bir göstergesi olduğu için, konser, yarışma, festival, şenlik gibi iyi organizasyonlarda bulunarak seviyeyi yükseltmek de nitelikli koro şefinin amaçlarından olmalıdır.

Müzik öğretmenlerinin koro şefliği mutlaka önemsenmeli, müzik öğretmeni yetiştiren okullardaki koro dersleri ve çalışmaları ciddiyetle yapılmalıdır.

Profesyonel koro şefleri, en yetkin kişilerden seçilmeli ve en üst düzey çalışmalarla kitlelere ulaşmalıdırlar.

Amatör düzeydeki koroların şeflerin, bu korolara gelenlerin öncelikle müzik yapma yoluyla zevk almak ve mutlu olmak istediklerini unutmamalı ve çalışmalarını koronun seviyesine uygun ve özenle yapmalıdır.

Çok sesli koro ya da geleneksel koro şefleri mutlak o koroyu en iyi biçimde eğitip yönetebilecek bilgi, tecrübe ve kapasiteye sahip olanlardan seçilmelidir.

Koro şefi yetiştiren konservatuvarlardan yetişen şeflere istihdam yaratmalı, koro şefliği özendirilmeli, yeni koroların kurulmasına destek olunmalıdır.

ÖNERİLER

- Koro şefi olacakların okul dönemindeki eğitimi iyi planlanmalı ve uygulanmalıdır.
- Bir koro şefi, kendisine gerekli olan öğretim yöntem ve tekniklerini kavramış olmalıdır.
- Koro şefinin güzel ve kullanışlı bir sese sahip olması mutlaka önemsenmelidir.
- Koro şefinin niteliği açısından, iyi bir ses eğitiminden geçmesi, sesini iyi ve etkili kullanması sağlanmalıdır.
- Koro şefi, yönettiği koronun içeriğine, yaş ve seviye durumuna uygun parça seçimi (dağar) yapma konusunda yetkin olmalıdır.
- Koro şeflerinin, yönetecekleri koronun iyi yetişmesini sağlayacak teknik ve bilgi düzeyine sahip olmaları gerekmektedir.
- Nitelikli bir koro şefi, korosunda müzikalite unsurlarını önemsemeli, eserlerin yorumlanmasına özen göstermelidir.
- Nitelikli bir koro şefi, nefes ve artikülasyon (boğumlanma çalışmalarına ağırlık vermeli, doğru ve temiz söyleme tekniklerini sürekli önemsemelidir.

- Koro şefi, koronun sahne dizilişine mutlaka önem vermeli, çok sesli koro dizilişlerindeki kuralları bilmeli ve uygulamalıdır. Ayrıca, koro elemanlarının sayısına göre ses oranlarını ve dengelerini bilmeli ve ayarlamalıdır.
- Koro şefi, sahne kullanımı konusunda bilgili olmalı, sahne büyüklüğüne göre, konserlerde koro dizilimini dengeli bir biçimde oluşturmalıdır.
- Koro şefi, etkinliklerde korosunun motivasyonunu ve performansını yükseltmek açısından, sahne üzerinde podyum kullanmaya özen göstermelidir.
- Koro şefi, konserlerin türüne ve yapısına göre koroların, kapalı salon ya da açık hava konserleri ve farklı mekan konser salonlarına göre, seslendirmede en iyi başarıyı elde edecek dizilişleri yapmalıdır.
- Koro şefi, çalışmalarda, konserlerde kendisiyle korosu arasındaki iletişimi iyi kurmalı, vücut ve his dilini kullanmalıdır.
- Korosuyla ciddi çalışmalar yapan şefler, çeşitli koro festivalleri, yarışmalar ve şenliklere katılarak, kendisinin ve korosunun başarısına ortam sağlamalıdır.
- Koro şefi alanıyla ilgili yapılan bilimsel nitelikli çalışmalara (kongre, sempozyum, çalıştay vb.) katılmalı ve kendisini geliştirmelidir.

KAYNAKLAR

- BASTIAN, H.G., FISHER, W., (2006).** Handbuch Der Chorleitung, Mainz: Schott Music Gmb&co.KG, Germany.
- ÇEVİK, S., (1997).** Koro Eğitimi ve Yönetim Teknikleri (1. Baskı). Ankara: Doruk Yayıncılık.

EGÜZ, S., (1981). Koro Eğitimi ve Yönetimi. Ankara: Ayyıldız Matbaası

EMNALAR, A., (1997). Türk Müziğinde Koro. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları

GARNER, P., (1985). Body – Talk Language, Simon and Schuster, Hd, London.

GÖZEN, G. A., (2010). Amaçları Bakımından Farklı Yapılanmış Çok Sesli Korolarda Koristlerle Koro Şefi Arasındaki İletişimin İncelenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KAMİEN, R., (1996). Music an Appreciation, North U.S.A: The Mcgraw-Hill companies,Inc.

KUL, B., (2006). Mesleki Müzik Eğitimi Veren Konservatuvarlarımızın Klasik Türk Müziği Bölümlerinde Verilmekte Olan Koro(topluluk) Yönetim Dersinin Niteliği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

ÖZTÜRK, O., (2010). Şefin koro ile iletişimi ve şef davranışlarının koro üyesi Algılarına göre değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

YENER, S., (2001). Türkiye'deki Koro Çeşitleri ve Müzik Toplum Etkileşiminde Koro Müziğinin Rolü. I.Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumunda sunuldu. Ankara: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi.

YÖNETKEN, H.B., (1993). Müzik Eğitimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.